

Informatie voor de raad

Onderwerp	-	Nota Misbruik en Oneigenlijk gebruik 2022-2025
Portefeuillehouder	-	E. van Lente (burgemeester)
Eenheid	-	Concerncontrol
Contactpersoon	-	Paula Everloo-Damman
Contactgegevens	-	p.everloo@dalfsen.nl
Openbaarheid	-	Openbaar

Behandeld in collegevergadering van
Behandeling in raadsvergadering van

13 september 2022
24 oktober 2022

Kernboodschap:

Het college van B&W stelt u voor kennis te nemen van: de beleidsnota Misbruik en Oneigenlijk gebruik 2022-2025 en dit te bespreken in de commissie P&C.

Toelichting:

Op basis van de Gemeentewet artikel 213 en de financiële verordening art 18 draagt het college zorg voor het beleid en interne regels ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik van de gemeentelijke regelingen en eigendommen opdat aan de eisen van rechtmatigheid, controle en verantwoording wordt voldaan.

De Nota M&O beleid is mede bedoeld om kader stellend niveau richting te geven aan de toekomstige activiteiten ten aanzien van bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen en eigendommen.

Het beleid is gericht op drie aandachtsgebieden:

- 1: Interne gedragsregels;
- 2: Activiteiten ten aanzien van fraudepreventie en -repressie van externe regelingen;
- 3: Een formeel fraudebeleid.

Communicatie:

De Nota M&O beleid wordt aan de accountant verstrekt in het kader van de jaarrekening controle en het plan wordt ter informatie gedeeld met de commissie planning & control.

Vervolg:

In het kader van de jaarrekeningcontrole wordt de gemeenteraad via de accountant op de hoogte gebracht van de uitkomsten van de uitgevoerde controles.

Bijlagen:

Nota M&O beleid 2022-2023 versie 1.0.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dalfsen,

de burgemeester
drs. E. van Lente

de gemeentesecretaris
H.J. van der Woude

"Voorkomen is beter dan genezen"

Nota Misbruik en Oneigenlijk Gebruik 2022-2025

INHOUDSOPGAVE

Versiebeheer	2
1. Inleiding	3
2. Uitgangspunten voor Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O)beleid	4
3. Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O)-beleid gemeente Dalfsen	5
4. Niet-limitatieve activiteiten per aandachtsgebied	10
5. Reikwijdte en intensiteit M&O-beleid	11

Versiebeheer

Datum	versie	status	wijzigingen
Join Z/22/665621	1.0	Definitief	Wijzigingen verwerkt voor BW advies

1. Inleiding

In het publieke domein is rechtmatigheid een belangrijk onderdeel van het handelen. Een van de onderdelen van rechtmatigheid is het criterium Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O). Om goed om te gaan met de aspecten die een rol spelen bij M&O zijn gemeenten geadviseerd om beleid te ontwikkelen. Het college is van mening dat een overkoepelend M&O beleid een meerwaarde heeft voor onze organisatie.

Op grond van de “Financiële Verordening gemeente Dalfsen 2020”, artikel 18 lid i draagt het college zorg voor het beleid en de interne regels ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik van de gemeentelijke regelingen en eigendommen opdat aan de eisen van rechtmatigheid, controle en verantwoording wordt voldaan.

Op grond van artikel 213 Gemeentewet, voert de accountant naast de controle op de getrouwheid van de jaarrekening, een toets uit op de rechtmatigheid van de jaarrekening. Rechtmatigheid houdt in dat wet- en regelgeving wordt nageleefd. Dit betreft niet alleen externe wet- en regelgeving dat door bijvoorbeeld de Europese Unie of Rijk is vastgesteld, maar ook kaders en regelgeving die door de Gemeenteraad zijn vastgesteld. Het gaat hierbij zowel om inkomsten als uitgaven van de gemeente. Bij de rechtmatigheidscontrole c.q. verantwoording van de jaarrekening wordt nagegaan of de gemeente over interne procedures beschikt die misbruik en oneigenlijk gebruik van subsidies, uitkeringen of bijdragen, etc. zoveel mogelijk ondervangen of voorkomen. Een gemeentelijke nota ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik van alle gemeentelijke regelingen vormt daarbij een onmisbaar onderdeel van het toetsingskader.

Er vinden binnen de gemeente Dalfsen al geruime tijd activiteiten plaats ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen en eigendommen. Met het vaststellen van deze beleidsnota wordt niet alleen voldaan aan de eisen die de financiële verordening stelt maar betreft ook een kapstok voor het normenkader.

Deze nota Misbruik en Oneigenlijk gebruik 2022-2025 is mede bedoeld om op kader stellend niveau richting te geven aan de toekomstige activiteiten ten aanzien van de bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen en eigendommen.

2. Uitgangspunten voor Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O)beleid

Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om de rechtmatigheid van alle inkomsten en uitgaven te toetsen. Het doel van het M&O-beleid is om misbruik en oneigenlijk gebruik van interne en externe gemeentelijke regelingen te voorkomen. Daarnaast om misbruik en oneigenlijk gebruik van interne en externe gemeentelijke regelingen te sanctioneren.

Centraal uitgangspunt is dat elke eenheid verantwoordelijk is voor het nemen van maatregelen die gericht zijn op het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Dit dient te worden gerealiseerd binnen de processen c.q. activiteiten waarbij informatie van derden van groot belang is. Daarnaast worden algemene waarborgen getroffen in de bedrijfsvoering van de gemeente. Dit geldt ook voor de gemeentelijke eigendommen, zoals het aanschaf, beheer en gebruik van goederen. In artikel 4.3.1 van de kadernota Rechtmatigheid 2023 zijn de volgende definities omschreven:

Onder misbruik wordt verstaan:

Het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheids subsidies of -uitkeringen te verkrijgen of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Misbruik van overheids gelden wordt geregeld aangeduid met het plegen van fraude om zich onrechtmatig overheids gelden toe te eigenen. Misbruik van overheids regelingen moet echter wel duidelijk worden onderscheiden van fraude waarbij één of meerdere medewerkers van de organisatie betrokken zijn. Bij het bestrijden van misbruik passen beheers maatregelen zoals misbruik preventie, handhaving, misbruik en fraude opsporing en sancties.

Onder oneigenlijk gebruik wordt verstaan:

Het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan. De beheersmaatregelen die daarbij passen zijn: handhaving, voorlichting, analyse toepassen en actualisering wet- en regelgeving.

Misbruik is onrechtmatig, oneigenlijk gebruik niet. Wanneer sprake is van misbruik van overheids gelden moeten deze gelden door de gemeente worden teruggevorderd. Als in de jaarrekening van de gemeente geen terugvordering is verantwoord, is sprake van een getrouw beeld fout die niet wordt opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording, omdat er dan ook sprake is van een getrouw beeld fout in de jaarrekening. Wanneer misbruik van overheids gelden is geconstateerd en een terugvordering (met eventueel een boete) is opgelegd blijft staan dat misbruik van overheids gelden heeft plaatsgevonden. Indien de omvang van dit misbruik samen met andere financiële rechtmatigheidsfouten bij de gemeente de verantwoordingsgrens heeft overschreden - moet dit misbruik van overheids gelden worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Conclusie: Misbruik is onrechtmatig, oneigenlijk gebruik niet maar kan leiden tot een getrouwheidsfout in de jaarrekening.

Het risico van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen heeft doorgaans te maken met de juistheid en de volledigheid van de door de aanvrager verstrekte gegevens. Op basis van deze gegevens worden bijvoorbeeld subsidies en uitkeringen verstrekt dan wel belastingen en heffingen opgelegd.

3. Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O)-beleid gemeente Dalfsen

Het M&O beleid is gericht op drie aandachtsgebieden. Dit zijn:

1. interne gedragsregels;
2. activiteiten ten aanzien van fraudepreventie en -repressie van externe regelingen;
3. een formeel fraudebeleid.

De gemeente hanteert binnen de drie aandachtsgebieden een mix van maatregelen die bestaan uit:

- beleidsvoorbereiding;
- voorlichting;
- controle;
- sanctionering;
- evaluatie.

De beleidsmatige keuze uit deze mix vindt per specifiek beleidsterrein plaats op basis van een risico-inventarisatie en de afweging van kosten en nut van mogelijke maatregelen.

Er kan onderscheid worden gemaakt tussen preventieve (vóór het moment van beschikken, betalen of ontvangen) maatregelen en repressieve maatregelen (achteraf). Voorbeelden hiervan zijn controle achteraf en eventuele sanctionering. Evaluatie is het enige instrument dat zowel een preventief als repressief karakter kan hebben.

3.1 BELEIDSVOORBEREIDING

Iedere eenheid, de eerste lijn, zorgt dat voor elke M&O gevoelige regeling (nieuw of te wijzigen) een risicoanalyse wordt uitgevoerd voor wat betreft handhaafbaarheid ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik. De risicoanalyse moet bij de besluitvorming over de regelgeving leiden tot een verklaring dat de regelgeving voldoende handhaafbaar is. Bij deze analyse wordt op de volgende punten getoetst:

Kenbaarheid van de regeling (eenvoud, inzichtelijkheid en begrijpelijkheid)

Er mag geen onzekerheid bestaan over de interpretatie van de geldende regelgeving. Ten aanzien van de rol van de juridische adviseur (2^e lijn) is voor de toetsing van voorstellen van belang om hier een aantal uitgangspunten en thema's uit te lichten. Dit met het oog op de rechtmatigheid, interne controle en risicobeheersing.

Aan de volgende onderwerpen zal tijdens de juridische controle aandacht worden besteed:

- a) Delegatie en mandaat;
- b) Verordeningen;
- c) Beleidsregels;
- d) Subsidies;
- e) Overeenkomsten met een financiële verplichting;
- f) Besluiten op grond van de Wet Open Overheid (WOO)
- g) Besluiten die afwijken van een verordening of beleidsregel;
- h) Afwijken van wettelijke verplichte adviezen;
- i) Gemeenschappelijke regelingen.

Deze zogenaamde 9-punten-lijst is gebaseerd op de bevindingen uit de Legal Quickscan van 2016 en de ervaringen van de juristen waar de meeste vragen over zijn vanuit de organisatie. Deze onderwerpen kunnen naar gelang worden aangepast, gewijzigd of verwijderd.

Werkingsgebied wet- en regelgeving

Voorafgaan aan college voorstellen kan juridisch advies worden ingewonnen bij het beleid advies team die naast de 9 punten lijst ook toetst of nieuwe of gewijzigde regelgeving voldoen aan ingangsdata en overgangsregelingen. Na vaststelling door college of raad worden deze gepubliceerd in het gemeenteblad, dit is verplicht voor:

- algemeen verbindende voorschriften (verordeningen);
- besluiten van algemene strekking (aanwijzbesluiten, beleidsregels en plannen);
- verleende vergunningen.

Aanwezige misbruikmogelijkheden in de regelgeving

Herkenning van misbruikgevoelige elementen in regelgeving maakt geen deel uit van de 2^e lijns juridische control. In het kader van toetsing op opzet, bestaan en werking van processen (AO/IB)¹ kunnen hier door Concern control verbetervoorstellen worden gedaan.

Controlemogelijkheden

De controlemogelijkheden en bevoegdheden dienen duidelijk geformuleerd te worden en deze worden, waar zinvol, in de regeling opgenomen. Verder kan worden voorzien in de verplichting voor de derde-belanghebbende om binnen het raam van de regeling alle gegevens volledig en naar waarheid te verstrekken. Hierbij kan eventueel de mogelijkheid worden opgenomen om nadere gegevens te laten verstrekken die ter zake van de behandeling door de uitvoerende organisatie op diens verzoek wenselijk worden geacht.

Andere controle-aspecten

Gegevens van derden worden beoordeeld of en in hoeverre deze voldoende betrouwbaar zijn. Indien deze informatie voldoende betrouwbaar is, kunnen deze gegevens zonder aanvullende werkzaamheden worden geaccepteerd voor de verdere vaststelling van de rechten/plichten van derden. Op het moment dat het onzeker is dat de informatie voldoende betrouwbaar is, worden aanvullende maatregelen getroffen alvorens de gegevens te verwerken.

Sanctiemogelijkheden

De mogelijkheid om bij niet-naleving een sanctie te kunnen opleggen vergroot de handhaafbaarheid. Getoetst moet worden of er een sanctie wenselijk en mogelijk is.

3.2 VOORLICHTING

Voorlichting heeft een preventieve werking bij het bestrijden en voorkomen van M&O. Als het oogmerk van de voorlichting is M&O te voorkomen, dient tenminste aandacht te worden besteed aan de aard en het doel van de regeling, de doelgroep, de voorwaarden, de controle en de sancties. Voorlichting over het controle- en sanctiebeleid kan een afschrikkend effect hebben.

Voorbeelden (niet limitatief) zijn o.a.:

- interne voorlichting aan personeel d.m.v. verplichte sessies en communicatie via intranet;
- gedragscodes opgenomen in de personeelsmap voor nieuw personeel;
- heldere voorwaarden opnemen in beleid en regelgeving;
- informatie in de vorm van brochures of plaatsing op de gemeentelijke website voor externe partijen, met daarin opgenomen wat verwacht de gemeente, wat is het handhavingsbeleid en wat zijn de risico's inzake fraude en of misbruik.

¹ AO/IB (Administratieve Organisatie/ Interne Beheersing)

3.3 CONTROLE

Controle richt zich op het toetsen van de door belanghebbende(n) verstrekte gegevens. Bij M&O kan dit voor en achteraf. Onder controle vooraf wordt verstaan de controle tot aan het moment van beschikkingsverlening, de betaling of ontvangst.

Controles vooraf hebben een belangrijke "poortwachter functie". Mogelijke M&O-gevallen kunnen al in een vroegtijdig stadium worden waargenomen, voordat tot betaling wordt overgegaan. Hiermee wordt het risico dat ten onrechte bedragen worden uitgekeerd of ontvangen sterk verminderd.

Controle achteraf is de controle nadat betaling, ontvangst of beschikking heeft plaatsgevonden en heeft een repressieve werking in het bestrijden van M&O. Via controle achteraf kan M&O worden geconstateerd. De controles kunnen variëren van integraal (totale controle), steekproefsgewijs tot incidenteel.

De invulling van de controle is afhankelijk van verschillende factoren, zoals de aard en omvang van de doelgroep en inzicht in het M&O-risico. Hierna wordt een aantal voorbeelden gegeven van mogelijke controles. Al deze vormen van controle kunnen zowel tijdens controles vooraf, als achteraf worden gebruikt:

- bestandsvergelijkingen;
- gebruiken van externe informatie;
- opvragen van aanvullende stukken;
- onderzoek ter plaatse;
- data analyse;
- interne controle;
- externe accountantsverklaring.

Bij M&O-gevoelige regelingen is inzicht in de uitkomsten van de controle belangrijk. Vastlegging van deze controleresultaten is noodzakelijk. De resultaten van de controle kunnen bijvoorbeeld leiden tot aanpassing van het controlebeleid en/of de regelgeving. Daarom is de volgende werkwijze noodzakelijk.

1. Elk beleidsteam is verantwoordelijk voor een overzicht van M&O gevoelige regelingen, waarin is vastgelegd welke maatregelen zijn opgenomen om M&O te voorkomen en te bestrijden;
2. Team Concerncontrol toetst als onderdeel van de rechtmatigheidscontrole bij de controle van de jaarrekening:
 - dat vermelde maatregelen voldoende aanknopingspunten bieden voor een effectieve bestrijding van M&O;
 - dat de als vereist beschouwde maatregelen ook daadwerkelijk in de proces beschrijvingen zijn opgenomen;
 - dat bovenstaande maatregelen worden uitgevoerd.
3. De accountant toetst bij de interim en jaarrekeningcontrole:
 - dat de opzet van het M&O beleid actueel is en voldoet aan regelgeving;
 - dat het M&O beleid feitelijk wordt nageleefd;
 - of naar aanleiding van de uitkomsten in de organisatie de juiste (sanctie) maatregelen zijn getroffen;
 - de getrouwheid en rechtmatige² totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties.

Manco's in de getroffen M&O maatregelen kunnen resulteren in een onzekerheid in de jaarrekeningcontrole. Daarnaast voert de accountant op basis van de frauderichtlijn specifieke

² Wetswijziging in behandeling inzake de rechtmatigheidsverantwoording door het college.

werkzaamheden uit, met als kanttekening dat er niet actief op zoek gegaan wordt naar fraude omdat het college hiervoor primair verantwoordelijk is. De frauderisicobeoordeling is gericht op preventie en het streven naar een cultuur van integriteit, het juiste voorbeeldgedrag ('tone at the top') en het realiseren van een veilige en transparante omgeving voor werknemers, klanten en leveranciers zodat zij zich vrij voelen om eventuele misstanden aan te kaarten.

3.4 SANCTIONERING

Door middel van sanctioneren kan adequaat worden gereageerd op geconstateerd misbruik en kan de hierdoor ontstane schade worden beperkt. Een toereikend sanctiebeleid dient in beginsel in ieder geval het behaalde voordeel weg te halen, dat wil zeggen dat te veel betaalde bedragen worden teruggevorderd of ten onrechte gederfde ontvangsten alsnog worden nageheven. Indien financiële sanctie een maatschappelijk ongewenst effect tot gevolg heeft, kan worden overwogen een niet financiële sanctie in de regeling op te nemen. Indien er sprake is van een overtreding of misdrijf besluit het college om al dan niet aangifte te doen bij het openbaar ministerie. Het sanctiebeleid dient geformaliseerd te zijn in de regelgeving.

3.5 EVALUATIE

Om het M&O-beleid steeds verder te verbeteren, is het van belang dat eenmaal per 4 jaar evaluatie van het beleid plaatsvindt en de nota, waar noodzakelijk, wordt aangepast aan nieuwe regelingen en/of geconstateerde tekortkomingen bij controles.

Conform de financiële verordening artikel 18 lid i ,en gebaseerd op artikel 212 en 213 van de Gemeentewet, draagt het college zorg voor het beleid en de interne regels om misbruik en oneigenlijk gebruik zoveel mogelijk te voorkomen.

Daarnaast is bij zeer M&O-gevoelige regelingen frequentere evaluatie raadzaam. Tijdens deze evaluaties dient aandacht te worden besteed aan de regelgeving, voorlichting en (de resultaten van) het controle- en sanctiebeleid. De uitkomsten van deze evaluaties kunnen reden zijn voor het aanpassen van de regeling en/of controle- en sanctiebeleid.

3.6 Frauderisicoanalyse

Tweemaal per jaar wordt er door Concerncontrol een fraude risicoanalyse opgesteld die in het management wordt besproken en eenmaal per jaar door het college wordt vastgesteld. Hierin worden de uitgevoerde controles en signalen gerapporteerd en ter kennisgeving aan de accountant vertrekt in het kader van de jaarrekeningcontrole.

De rapportage sluit aan op het VNG model m.b.t. integriteitsinstrumenten die de gemeente heeft ingericht. Kwetsbare functies en handelingen worden in de AO processen bij de financieel significante processen per boekjaar 2022 door de proceseigenaren beoordeeld op integriteit. Zie het volgend voorbeeld.

Functie	Verlenen				<i>invullen</i>
kwetsbaar werkgebied					<i>selectie</i>
	Fraude	Corruptie	Verduisteren	Manipulatie van gegevens	Lekken van informatie
Kwetsbaar voor:	☐ Selectievatje	☐ Selectievatje	☐ Selectievatje	☒ Selectievatje	☐ Selectievatje
<i>keuze aanvinken indien van toepassing</i>					
Kwetsbare factoren	factor aanwezig	zijn er regels?	isico geborgd	staan er lastige situatie	Toelichting
Omgang met informatie					
Toegang tot vertrouwelijke informatie	ja	altijd	ja	nee	
Uitvoeren van mutaties van gegevens	ja	altijd	ja	nee	
Beoordelen en adviseren					
Beoordelen/adviseren	ja	altijd	ja	nee	
Machtpositie/specifieke deskundigheid	ja			nee	
Budget- en beslissingsbevoegdheid					
Budgetbevoegdheid	nee	altijd	ja	nee	
Beslissingsbevoegdheid	ja	vaak	ja	nee	
Contact met burgers en bedrijven					
Directe invloedssfeer burgers en bedrijven	ja	altijd	onbekend	nee	
Handhaven, controleren, toezichhouden	ja	altijd	ja	nee	
Monopoliepositie	nee			nee	
Grote belangen	nee			nee	
Druk op de markt (meer vraag dan aanbod)	nee			nee	
Onvoldoende tegenwicht	ja			nee	
Toegang en beheer waardevolle goederen					
Direct toegang tot geld, waardevolle goederen	nee	altijd	onbekend	nee	
Beheren van geld, waardevolle goederen	nee	altijd	onbekend	nee	
Structureel omgang geldswaardige producten	nee				
Werk in uitvoering					
Nieuw/unique situatie	nee	vaak	onbekend	onbekend	
Solistisch handelen	onbekend				
Politieke druk	nee				
Tijdsdruk	ja				
legenda					
kwetsbare factor van toepassing, geen directe actie nodig			beoordeling M&O beleid		
kwetsbare factor van toepassing, actie nodig			streng, gematigd, geen specifiek M&O beleid		
bespreekpunt			zie tabblad evaluatie		
			0		

NB: In het kader van een ICS (in controle statement) is het bovenstaand risicomodel ook te gebruiken door eenheden van bedrijfsprocessen zonder significant financieel belang.

4. Niet-limitatieve activiteiten per aandachtsgebied

Per vakgebied is de volgende niet-limitatieve lijst van activiteiten en maatregelen te onderscheiden die het gemeentelijke M&O-beleid op dit moment al ondersteunen:

4.1 INTERNE REGELINGEN

Integratiebeleid
Integratiebeleid bij werving en selectie
Gedragscodes voor ambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers
Aflleggen ambtseed of belofte
Verklaring omtrent gedrag
Regeling melding vermoeden misstand
Melding nevenactiviteiten (openbaar)
Melding financiële belangen, (nog uit te werken in gedragscode ambtenaren)
Geschenkenregister ambtenaren, bestuurders en griffie.
Vertrouwenspersonen
Meldingsprocedure ongewenst gedrag.
Agressie protocol
Mandaatregeling
Overeenkomst uitgifte laptops
Gesprekmethodiek Goed gepraat
Kasinstructie
Verordening Integrale Handhavingsprogramma
Leidraad invordering
Maatregelen gericht op informatiebescherming
Inkoop en aanbestedingsprocedures
etc.

4.2 EXTERNE REGELINGEN

Toezicht en handhaving omgevingsrecht Provincie Overijssel
Omgevingsdienst
Wet Milieubeheer en Wabo
Invorderingswet (IW) en algemene wet rijksbelastingen (AWR)
Algemene wet bestuursrecht (Awb)
Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) en Participatiewet (PW)
VNG Handreiking I – Sociaal Domein
Wet Bibob
etc.

4.3 BELEID

Nota Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O)
Landelijke Handhavingsstrategie
Beleidsnota ongewenste omgangsvormen
Controle jaarplan Verbijzonderde interne controle

5. Reikwijdte en intensiteit M&O-beleid

Misbruik en oneigenlijk gebruik wordt veelal genoemd in verband met inkomensoverdrachten. M&O speelt zich inderdaad vooral af bij die activiteiten waarbij de informatie van derden/belanghebbende van groot belang is voor het verlenen c.q. vaststellen van uitkeringen, subsidies, heffingen, belastingen en vergunningen.

Maar het M&O-beleid zal ook een interne werking hebben m.b.t. de uitvoering van de ingestelde M&O maatregelen. Bij de uitvoering van het M&O-beleid kunnen zich namelijk ook binnen de organisatie op vele plaatsen (integriteit) problemen voordoen die uiteindelijk tot misbruik (i.c. fraude) of oneigenlijk gebruik kunnen leiden. Bijvoorbeeld via samenspanning met de aanbesteder / aanvrager (familie), steekpenningen en dergelijke. Dit kan in financiële zin minstens dezelfde effecten hebben als bijv. een door derden bewust onjuist ingediende subsidieaanvraag.

Hierna worden in een matrix de belangrijkste risicogebieden met betrekking tot M&O aangeduid. Tevens worden hierbij overwegingen genoteerd ten aanzien van de mate waarin de risico's zouden kunnen worden afgedekt en welke intensiteit het M&O-beleid zou moeten hebben.

In dat kader is een onderscheid gemaakt in:

- **streng M&O-beleid:** ten opzichte van de reguliere AO/IC zijn specifieke en aanvullende (controle) maatregelen noodzakelijk om het risico van misbruik of oneigenlijk gebruik te verlagen;
- **gematigd M&O-beleid:** waakzaamheid is geboden, in de vorm van (extra) kritische beoordeling van de onderbouwing van informatie;
- **geen specifiek M&O-beleid:** als de reguliere AO/IC (bijvoorbeeld inzake functiescheiding) toereikend is, zijn geen aanvullende maatregelen noodzakelijk en kan incidentele (= onregelmatig plaatsvindende) controle plaatsvinden.

Regelmatig zal via verbijzonderde interne controle toetsing op toereikende werking plaatsvinden, waarbij genoemde risicogebieden prioriteit hebben.

5.1 OMSCHRIJVING RISICOGEBIEDEN (niet limitatief):

Risicogebieden	Belang	Gemeentelijke kaders	Bestaande maatregelen	Intensiteit M&O beleid
Verstrekken subsidies	Groot	Subsidieverordening	Vastlegging van voorwaarden voor verkrijging subsidie; Interne controle.	Gematigd
Inkomensoverdrachten	Groot	Diverse verordeningen en beleidsregels inzake WMO, PW en Jeugdzorg Tijdelijke regelgevingen Vervallen TONK en TOZO regelingen. Nieuw: leefgeld Oekraïne vluchtelingen en compensatie hoge energiekosten.	Opstellen ondersteuningsplan; Heronderzoeken; Gebruik van Suwinet; Interne controle.	Streng
Personeelslasten	Groot	CAR-UWO	Interne controle.	Geen
Inkopen en aanbestedingen	Groot	Inkoop- en aanbestedingsbeleid; Mandaatregeling; Budgethouders regeling;	Inkopen v.a. € 25.000 accordering door inkoop coördinator Interne controle.	Streng
Integriteit	Groot	Gedragcodes voor ambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers; Melding vermoeden mistanden; Inkoop- en aanbestedingsbeleid.	Organisatie brede voorlichting; Gespreksmethodiek Goed gepraat; Meldplicht nevenfuncties; Ambtseed; Geschenkenregister ambtenaren en bestuurders; Vertrouwenspersoon.	Streng
Belastinginkomsten	Groot	Belastingverordeningen	Uitvoering gemeentebelastingen door GBLT.	Geen
Vergunningverlening en handhaving	Groot	Legesverordeningen; Verordening kwaliteit, toezicht en handhaving omgevingsrecht; APV.	Controle ter plekke ; Interne controle.	Streng
Grondexploitatie	Groot	Vastgestelde actualisaties; Nota Grondbeleid.	Jaarlijkse actualisaties; Onafhankelijke taxateur; Interne controle.	Gematigd

De wijzigingen t.o.v. de vorige addendum 2020/21 zijn geel gearceerd.